

1979, 28. září – Sdělení VONS č. 133 „Případ Jaroslava [sic] Šavrdy“ o odsouzení Jaromíra Šavrdy Okresním soudem v Ostravě pro trestný čin pobuřování k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a peněžitému trestu.¹

Ve dnech 1., 2., 3., 7. a 8. srpna 1979 se konalo v Ostravě hlavní líčení s Jaroslavem Šavrdou, signatářem Charty 77.² Byl obžalován z trestného činu dle § 98, odst. 1 tr. z. podvracení republiky podle obžaloby spočívalo v účasti na rozšiřování „nepřátelských tiskovin“ (Jaroslav Šavrdka se podílel na opisování knih vydaných v edici Petlice).³ Svědek Albert Černý (dosud ve vazbě v Brně) obhajoval ve svém vystoupení myšlenku Petlice jako nouzového opatření v době ohrožení naší kultury.⁴

Po pětidenním líčení byl Jaroslav Šavrdka odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou a půl roku a k pokutě 5000 Kčs (obžalovaný přiznal, že přijal částku asi 1000 Kčs za opisy).⁵ Hlavního líčení se směli účastnit tři rodinní příslušníci. Přátelé J. Šavrdy nemohli být líčení přítomni, neboť všechna ostatní místa byla soudem vyhrazena pro osoby rodině obžalovaného neznámé. Proti rozsudku se odvolal prokurátor i obžalovaný.⁶

Jaroslav Šavrdka je ve velmi špatném zdravotním stavu (je v částečném invalidním důchodu) a během mnohaměsíční vazby (od 25. září 1978) si několikrát vynutil lékařské ošetření pouze hladovkami.⁷

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 13, s. 2–3.

POZNÁMKY

- ¹ K případu Jaromíra Šavrdy viz dále sdělení VONS č. 47, dokument č. 47, a dokument č. 1160.
- ² Informaci o procesu pro VONS připravil signatář Charty 77 Tomáš Hradílek, viz text Jakuba ADÁMKA: *Jaromír Šavrdka – Svědomí Ostravy*, Ostrava

2010, nestr., přístupný in: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek-jaromir-savrda-svedomi-ostavy-1433/> [28. 2. 2014].

Šavrda byl od svého zatčení 26. 9. 1978 stíhán vazebně, i když se proti uvalení vazby a jejímu soustavnému prodlužování opakovaně odvolával. OS v Ostravě, soudní spis k případu Jaromíra Šavrdu (spis. zn. 1 T 13/79) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. Rt 118/90.

³ Obžalobu na Šavrdu pro trestné činy pobuřování podle § 100, odst. 1, písm. a), odst. 3, písm. a) tr. zák. a nedovoleného podnikání podle § 118, odst. 1 tr. zák. podal městský prokurátor v Ostravě prom. práv. Miroslav Pavlas dne 24. 5. 1979. Obvinil Šavrdu, že „1) *v době od přesně nezjištěného dne v roce 1977 do konce roku 1977 ve svém bydlišti v Ostravě-Zábřehu, Výškovická č. 66 postupně na psacím stroji opsal ve více kopiích nejméně 14 knih a dalších písemností různých autorů s obsahem nepřátelským socialistickému zřízení ČSSR, přátelským a spojeneckým vztahům ČSSR k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým státům, vyhotovené opisy předával za úplatu i zdarma dalším občanům s cílem vyvolat u těchto občanů negativní vztah k socialistickému zřízení v ČSSR, k politice KSČ a k spojeneckým a přátelským vztahům ČSSR k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým státům,*

2) od přesně nezjištěného dne koncem roku 1976 nebo počátkem roku 1977 do svého zadržení dne 26. 9. 1978 tamtéž podle požadavků a instrukcí Alberta Černého postupně na svém psacím stroji opsal ve více kopiích nejméně 7 knih a písemností různých autorů, ač věděl, že písemnosti byly opatřeny a ilegálně přivezeny do ČSSR členy protistátní organizace ‚Petlice‘ s cílem, aby svým obsahem nepřátelským k socialistickému zřízení ČSSR, politice KSČ a přátelským a spojeneckým svazkům ČSSR k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým státům pobuřovaly další občany ČSSR proti socialistickému zřízení ČSSR a přátelským a spojeneckým svazkům ČSSR k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým státům, vyhotovené opisy předával Albertu Černému s vědomím, že budou rozšiřovány mezi další občany, tedy z nepřátelství k socialistickému a státnímu zřízení republiky nejméně 2 osoby pobuřoval proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky a proti spojeneckým a přátelským vztahům republiky k jiným státům a spáchal tento čin podobně účinným způsobem jako tiskem,

3) a) v době od přesně nezjištěného dne v roce 1972 do konce roku 1977 tamtéž postupně opsal ve více kopiích na psacím stroji nejméně 17 knih a písemností z vlastní tvorby i s tvorby jiných autorů a vyhotovené opisy prodával různým občanům, čímž získal celkem nejméně 4937,80 Kčs, přičemž k této výdělečné činnosti neměl povolení příslušných státních orgánů,

b) v době od přesně nezjištěného dne v roce 1971 do zadržení dne 26. 9. 1978 v Ostravě a jinde bez povolení příslušných státních orgánů za úplatu poskytoval právní pomoc v občanskoprávních sporech občanům [...], kterým vyhotovoval žalobní návrhy, podání a zastupoval je u soudních jednání, za což přijímal různé vysoké peněžní částky nebo dary a tak se obohatil v celkové částce nejméně

5551 Kčs.“ Obžaloba Městské prokuratury v Ostravě v případě J. Šavrdy z 24. 5. 1979 je uložena in: OS v Ostravě, soudní spis k případu Jaromíra Šavrdy (spis. zn. 1 T 13/79) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. Rt 118/90; exemplář s rukopisnými poznámkami J. Šavrdy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 291, sign. I/3d, kart. 46.

- ⁴ K trestnímu stíhání a odsouzení Alberta Černého viz sdělení VONS č. 97, 113, 150, 152 a 173, dokumenty č. 97, 113, 151, 153 a 174, a dokument č. 1138.

Černý byl Šavrdovou kontaktní osobou v redakci edice Petlice. Zásoboval jej tituly určenými k vydání a dalšími potřebami k jejich výrobě. Také Šavrdu za práci na edici odměňoval. Viz protokol o výslechu svědka A. Černého dne 20. 4. 1979, OS v Ostravě, soudní spis k případu Jaromíra Šavrdy (spis. zn. 1 T 13/79) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. Rt 118/90.

- ⁵ Senát Okresního soudu v Ostravě složený z předsedy Jana Voznici a soudců z lidu Jana Popowycze a Svatoslava Schmidta vynesl rozsudek dne 9. 8. 1979. Šavrdou byl odsouzen pro trestný čin pobuřování podle § 100 odst. 1 písm. a), c) a odst. 3 písm. a) ke dvěma a půl letům odnětí svobody se zařazením pro výkon trestu do I. nápravně výchovné skupiny, k peněžitému trestu ve výši 5000 Kčs a k propadnutí některých zabavených věcí (většinou samizdatů a také psacích strojů). V odůvodnění rozsudku byla také zachycena část Šavrdovy obhajoby: „*Obžalovaný v průběhu hlavního líčení částečně doznal spáchanou trestnou činnost, ovšem na svoji obhajobu uvedl, že si nebyl vědom toho, že tímto jednáním se dopouští trestného činu a má za to, že jde o činnost zcela nezávadnou. Dále uvedl, že písemnosti v akci ‚Libri prohibiti‘ opisoval proto, že předpokládal, že o tyto publikace bude zájem a tyto buď daruje nebo prodá. Takto daroval nebo prodal asi 30 knih osobám jejichž jména si nepamatuje. V průběhu hlavního líčení uvedl, že tyto knihy opisoval proto, že myšlenky v těchto knihách jej zaujaly natolik, že dospěl k názoru, že by bylo škoda, aby tyto myšlenky zanikly. Dále se vyjádřil v tom směru, že jej rovněž zaujala žhavost myšlenky a plně s ní souhlasil. Obžalovaný se dále hájil tím, že pokud jde o moderní poezii, nemůže tato ohrozit bezpečnost státu a této souvislosti poukazuje na § 19 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských [a politických] právech. K Chartě 77 se vyjádřil, že tuto rozmnožoval proto, že její samotný text je plně promyšlený a logický, přičemž uvedl, že sám předseda vlády se vyjádřil, že nikdo nemůže být stíhán v souvislosti s Chartou 77.*“

Soud naproti tomu zprostil Šavrdou obvinění z trestného činu nedovoleného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák. a nepřímou tak potvrdil, že skutečným důvodem soudního procesu s J. Šavrdou nebyl původní důvod, který vedl k jeho zatčení a k provedení domovní prohlídky. Rozsudek Okresního soudu v Ostravě v případě J. Šavrdy z 9. 8. 1979 viz in: OS v Ostravě, soudní spis k případu Jaromíra Šavrdy (spis. zn. 1 T 13/79)

uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. Rt 118/90; též LP, Sb. VONS, inv. č. 291, sign. I/4d, kart. 46.

⁶ Odvolání projednával ve dnech 24. a 28. 9. 1979 Krajský soud v Ostravě v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Tušly a soudců Vlasty Kurečkové a Pavla Dolínka. Krajský soud rozsudek okresního soudu zrušil a vynesl nový, který se od původního lišil v podstatě pouze v odůvodnění a také ve výčtu věcí určených k propadnutí, kde vyloučil ty, jež neměly „závadný obsah“. Šavrdovu obhajobu soud odmítl slovy: „*Krajský soud ve shodě se soudem I. stupně shledal, že obžalovaný se pobuřování dopustil podobně účinným způsobem, jako tiskem. Námitky obžalovaného v tomto směru jsou liché. Obžalovaný ve více kopiích na psacím stroji rozmnožoval soustavně knihy a další písemnosti pobuřujícího charakteru. Jestliže podle odst. 3 písm. e) § 100 tr. z. lze postihnout pobuřování spáchané veřejně, tedy před více než dvěma osobami současně přítomnými, pak činnost obžalovaného měla daleko větší rozsah a možnosti negativního působení, takže u obžalovaného je spolehlivě dána kvalifikace tr. činu pobuřování dle § 100 odst. 1 písm. e, odst. 3 písm. a) tr. z.*“ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě v případě J. Šavrdy z 28. 9. 1979 je uložen in: OS v Ostravě, soudní spis k případu Jaromíra Šavrdy (spis. zn. 1 T 13/79) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. Rt 118/90; též LP, Sb. VONS, inv. č. 291, sign. I/2, kart. 46.

⁷ Šavrdá během roční vazby zhubl asi o 25 kg, proto z obavy o jeho život požádala Dolores Šavrdová prezidenta Gustáva Husáka v říjnu 1979 o snížení trestu formou milosti. Žádost D. Šavrdové prezidentu republiky ze 31. 10. 1979 viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 291, sign. IV/3, kart. 46. K Šavrdově situaci ve vězení viz text „Zpráva příbuzných pro přátele odsouzených“, obsahující zprávu o životních podmínkách a zdravotním stavu vězňených Petra Uhla, Václava Havla, Václava Bendy, Jiřího Dienstbiera, Otty Bednářové a Jaromíra Šavrdy, in: *Informace o Chartě 77*, r. 3, 1980, č. 9, s. 11–14. Případu se věnovala i Amnesty International, viz článek „Czechoslovakia: Dr. Jaromir SAVRDA“ in: *Amnesty International Urgent Action*, UA 161/80, 28. 7. 1980, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 291, sign. IV/6, kart. 46. K zájmu Amnesty International o J. Šavrdu viz též článek „Jaromír Šavrdá – vězeň svědomí“ in: *Informace o Chartě 77*, r. 3, 1980, č. 13, s. 7.